

VERMES MIKLÓS Fizikaverseny
2020. február 28.
II. forduló

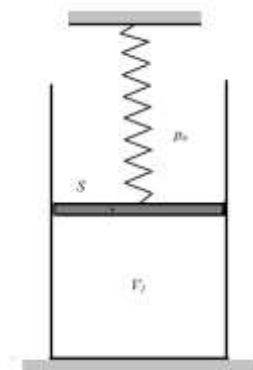

Vermes Miklós
(1905-1990)

Kossuth-díjas középiskolai fizika-, kémia- és matematikatanár,
kiváló tankönyvíró és kísérletező.

X. osztály

1. A. Az ábrán látható egyik végén zárt, függőleges hengerben sűrűdésmentesen mozgó, elhanyagolható tömegű, $S = 1 \text{ dm}^2$ keresztmetszetű dugattyú $V_1 = 1 \text{ dm}^3$ térfogatú nitrogéngázt zár el. A környezet nyomása $p_o = 10^5 \text{ Pa}$, a dugattyúhoz kötött rögzített rugó kezdetben nyújtatlan. A gázt lassan melegítve azt tapasztaljuk, hogy a gáz nyomását a térfogat függvényében ábrázolva, az origón átmenő félegyenest kapunk, azaz kétszer akkora térfogathoz kétszer nagyobb nyomás tartozik.

- a.) Hányszorosára nőtt a melegítés során a gáz belső energiája, ha térfogata $V_2 = 2,5 \text{ dm}^3$ -re növekedett? **2 p**
b.) Mekkora a a folyamat során a mechanikai munkavégzés és a hőcsere értéke? **1,5 p**
c.) Határozzátok meg a rugó rugalmassági együtthatóját! **1,5 p**

B. Egyenes úton 72 km/h állandó sebességgel haladó személyautó 60 méter távolságra van az úttorlasztól, amikor a járművezető megpillantja azt. A vezető $0,3 \text{ másodperces}$ reakcióideje után a gépjármű egyenletesen lassulva halad tovább. 3 másodperces fékezés után még 12 m van az akadályig.

- a.) Elkerülhető-e az ütközés, ha az autó nem tér le az útról? **4 p**
b.) Ha igen, akkor az akadály előtt hány méterre áll meg az autó? Ha nem, mekkora sebességgel ütközik az autó az akadálynak? **1 p**

2. A. Egy 460 J/K hőkapacitású kaloriméter $m_1 = 3 \text{ kg}$ vizet tartalmaz $t_1 = 17^\circ \text{C}$ hőmérsékleten. A vízbe egy $m_2 = 3 \text{ kg}$ tömegű $t_2 = 550^\circ \text{C}$ hőmérsékletre felhevített acéldarabot dobunk. Határozzátok meg mennyi víz párolgott el a forró acéldarabbal való érintkezés során, ha víz végső hőmérséklete $\theta = 50^\circ \text{C}$ lett. A víz fajhője $c_1 = 4180 \text{ J/(kgK)}$, a víz párolgási hője $\lambda = 2,25 \text{ MJ/kg}$, az acél fajhője $c_2 = 450 \text{ J/(kgK)}$. **5 p**

B. Péter 20°C -os vizet öntött egy elektromos vízmelegítőbe és bekapcsolta. 20 perc múlva a víz elérte a forráspontot. Ekkor vendégek érkeztek, akik egy óráig maradtak. Péternek ekkor jutott eszébe a bekapcsolta vízmelegítő. Még idejében, vagy már csak a tönkrement vízmelegítőt találta? A víz fajhője $c = 4180 \text{ J/(kgK)}$, a víz párolgási hője $\lambda = 2,25 \text{ MJ/kg}$. **5 p**

3. Dugattyús hengerben $0,2 \text{ mól}$ háromatomos ideális gáz van 100 kPa nyomáson és 15°C hőmérsékleten. A gázt először állandó nyomáson 50°C -al felmelegítjük, ezt követően állandó térfogaton visszahűtjük eredeti hőmérsékletre, majd állandó hőmérsékleten visszajuttatjuk eredeti állapotába.
a.) Eredetileg mekkora a gáz térfogata? **1 p**

- b.) Rajzoljuk meg a körfolyamat p-V és V-T diagramját! **2 p**
- c.) Számítsuk ki a munkavégzést, a közölt hőmennyiséget és a gáz belsőenergiaváltozását az 1-2 és a 2-3 folyamatokban! **3 p**
- d.) A gázon végzett munka a 3-1 folyamat során $76,6 \text{ J}$. Mennyi a cserélt hőmennyiség és a belső energiaváltozás ezen folyamat során? **1 p**
- e.) Összegezzük a belsőenergiaváltozást az 1-2, 2-3 és a 3-1 részfolyamatokon, értelmezzük az eredményt! **1 p**
- f.) Ha a leírt körfolyamat szerint egy motor működhet, akkor mekkora ennek a motornak a hatásfoka? **2 p**

A feladatlapot és a hozzá tartozó javítókulcsot összeállította: Dr. Vörös Alpár (Apáczai Csere János Elméleti Líceum, Kolozsvár).